ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Η Ευρώπη επενδύει στις αγροτικές περιοχές
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
LEADER
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΒΡΟΣ Α.Ε.

GREECE
ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ
UNWTO World Tourism Organization
BEST TOURISM VILLAGES by UNWTO
Soufli, Greece
Officially recognized as a Best Tourism Village by UNWTO in 2021

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ
ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

UNWTO
World Tourism Organization

BEST TOURISM VILLAGES
by UNWTO

Soufli, Greece
Officially recognized as a Best Tourism Village by UNWTO in 2021

ΔΗΜΟΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΕΒΡΟΣ Α.Ε.

Φυσικό περιβάλλον 5
Ιστορία και μνημεία 11
Θρησκευτικά μνημεία 23
Ο κατά παράδοσιν πολιτισμός 29
Γαστρονομία 35
Μεταξουργία - Μελισσοκομία - Κυνηγετικός Τουρισμός 37
Μουσεία - Συλλογές 39
Εορτές - Δρώμενα 44

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Υπεύθυνος περιεχομένου: **Αθανάσιος Γουρίδης / Δήμος Σουφλίου**

Αρμόδια ομάδα τοπικής δράσης:
Δημοσυνεταιριστική Έβρος Α.Ε.
Προβατώνας Σουφλίου, Τ.Κ. 68003, Τηλ. 2554020090/91
Mail: dimossin@dimossin.gr, Site: www.dimossin.gr

Ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Περιφέρειας ΑΜΘ
Ηροδότου 28, 69100 Κομοτηνή, Site: www.eydamth.gr

Αρμόδια Αρχή για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020:
Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Επιμέλεια έκδοσης & εκτύπωση: **Cloudprint**

Φωτογραφίες: **Cloudprint - Λουκάς Χαψής,**
Αθανάσιος Γουρίδης & Δήμος Σουφλίου,
Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου

© Δήμος Σουφλίου 2022

ISBN: 978-618-85969-0-0

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, καταχώρηση, αναδημοσίευση ή αποθήκευση μέρους ή συνόλου της έκδοσης με ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό ή οποιονδήποτε άλλο τρόπο χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο οδηγός που κρατάτε στα χέρια σας έχει ως στόχο να κοινοποιήσει τον μοναδικό πλούτο της περιοχής σε όλους εκείνους που επιθυμούν να επισκεφθούν τον τόπο ή να αποκτήσουν μία καλύτερη γνώση για αυτόν.

Ο Δήμος Σουφλίου έχει πολλά να προσφέρει στον εν δυνάμει επισκέπτη, πράγματα που συνιστούν τη διαχρονική του μοναδικότητα: πρώτα από όλα το ξεχωριστό δίπολο, με το προστατευόμενο από τις διεθνείς συνθήκες Εθνικό Πάρκο Δαδιάς - Λευκίμμης - Σουφλίου με τη θαυμάσια βιοποικιλότητά του και τον οικισμό του Σουφλίου, της απανταχού γνωστής πόλης του μεταξιού, ολόκληρη η οικονομία της οποίας μένει ζωντανή, από τους μωρεώνες έως την επεξεργασία και προώθηση των περίφημων σουφλιώτικων μεταξωτών, αλλά και την αρχιτεκτονική των κουκουλόσπιτων, που στήνει ένα αστικό τοπίο διαφορετικό από οπουδήποτε αλλού, με αιχμές του δόρατος το εργοστάσιο Τζίβρε και τα μουσεία του μεταξιού.

Πέρα όμως από τα ήδη γνωστά διεθνώς, προτείνεται μία ολόκληρη παρακαταθήκη τουριστικών προορισμών, εξίσου γοητευτικών και έτοιμων να προβληθούν. Είναι το αρχαιότατο, 40 εκατομμυρίων χρόνων απολιθωμένο δάσος, η κληρονομιά του προϊστορικού, μεγαλιθικού πολιτισμού, με τα ντολμέν, τα τοτεμικά «μανιτάρια», τις βραχογραφίες, τα λαξευτά ιερά και τα προϊστορικά κάστρα. Είναι η μοναδική αρχιτεκτονική των ορεινών χωριών, οι ιστορικές πέτρινες γέφυρες και τα άλλα μνημεία του αγροτικού τοπίου, το σημαντικότερο παγκοσμίως μπεκτασικό μοναστήρι του Κιζίλ Ντελί, οι άλλοι σεβάσμιοι τεκέδες και μουσουλμανικά καθιδρύματα, οι μεταβυζαντινοί ναοί με τις χαρακτές άγιες τράπεζες, τα ξυλόγλυπτα τέμπλα, τις εικόνες και την αρχιτεκτονική τους, και ιδίως τα δύο ιστορικά μοναστήρια, θεματοφύλακες της πίστης και της αγάπης για την πατρίδα. Είναι ακόμη οι εκφάνσεις του κατά παράδοσιν βίου, σε ένα σμίξιμο πολιτισμών και επιρροών, η πλουσιότατη γαστρονομία, η πανάρχαια παράδοση της αμπελουργίας και οινοποιίας που συνεχίζει ζωντανή σήμερα, η μελισσοκομία, αλλά κι οι σύγχρονες δραστηριότητες, δρώμενα και γιορτές, των μανιταριών, του τσίπουρου και του μεταξιού, οι λιμναίες και ιππικές δράσεις στο Τυχερό και πολλά άλλα. Είναι πάνω απ' όλα η λαϊκή ψυχοσύνθεση, όπως βιωματικά ξεδιπλώνεται καθημερινά στις γραφικές «καλύβες», τις απλωμένες στις ήπιες πλαγιές έξω από το Σουφλί, όπου ο κάτοικος καλλιεργεί το αμπέλι του, τρώει και πίνει, συζητά, φιλοσοφεί και πάνω από όλα ατενίζει τον κόσμο με μία αέναη, γνήσια θρακική αισιοδοξία.

Τον Δεκέμβριο του 2021 ο Δήμος Σουφλίου εισήλθε στον παγκόσμιο χάρτη του εναλλακτικού τουρισμού, ως το μοναδικό ελληνικό «Καλύτερο Χωριό Τουρισμού», επιδεικνύοντας εξωστρέφεια και πρωτοβουλία και στοιχειοθετώντας τη μοναδικότητα και ποικιλία των προτάσεων που ανασύρει από την πλουσιότατη φαρέτρα φύσης και πολιτισμού που διαθέτει και τις οποίες αδημονεί να μεταδώσει στον καθένα που επιθυμεί να μετάσχει σε ένα αξέχαστο ταξίδι.

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Εθνικό Πάρκο Δαδιάς-Λευκίμμης-Σουφλίου: Εντός των ορίων του δήμου Σουφλίου εκτείνονται τέσσερις προστατευόμενες περιοχές του δικτύου **Natura 2000** που καλύπτουν περίπου το 70% της συνολικής έκτασής του. Ανάμεσά τους, το Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς-Λευκίμμης-Σουφλίου κατέχει ξεχωριστή θέση, καθώς βρίσκεται στο σταυροδρόμι μεταξύ Ασίας, Ευρώπης και Αφρικής, επάνω στον ανατολικό μεταναστευτικό διάδρομο των αποδημητικών πτηνών. Το 1980 η περιοχή ανακηρύχτηκε προστατευόμενη, το 2003 συστάθηκε ο Φορέας Διαχείρισης και από το 2006 έχει χαρακτηριστεί ως **Εθνικό Πάρκο.**

Στην περιοχή παρατηρείται ένας **εντυπωσιακός αριθμός φυτών και ζώων,** με περισσότερα από 360 είδη φυτών και 410 εκπροσώπους της πανίδας. Εκείνο που καθιστά το δάσος μοναδικό είναι τα **αρπακτικά πουλιά,** καθώς σε αυτό έχουν εντοπισθεί 36 από τα 38 είδη ημερόβιων αρπακτικών της Ευρώπης, όπως ο χρυσαετός, ο βασιλαετός, ο κραυγαετός, ο στικταετός, ο θαλασσαετός και ο φιδαετός. Επιπλέον,

1. Πανοραμική άποψη του φυσικού τοπίου, 2. Ερυθροπόταμος

1 2

3

εδώ αναπαράγονται τρία από τα τέσσερα είδη γυπών της Ευρώπης, το όρνιο, ο ασπροπάρης και κυρίως ο μαυρόγυπας, με τη μοναδική αποικία του στα Βαλκάνια και πληθυσμό 30-35 αναπαραγωγικών ζευγαριών, με 120-130 άτομα. Εξαιρετικά σημαντικός είναι επίσης ο αριθμός των μαυροπελαργών που φωλιάζουν στην περιοχή.

Ποταμός Έβρος: Στο ανατολικό, πεδινό τμήμα του Δήμου κυριαρχεί ο Έβρος. Ο μεγαλύτερος σε μήκος από τους ποταμούς που ρέουν εξ ολοκλήρου στη Βαλκάνια διαμορφώνει ένα τοπίο υψηλής αισθητικής αξίας. Για αιώνες ο ζωοδότης ποταμός που έφερε πολιτισμό και οικονομική ευρωστία λατρευόταν εξόχως στη Θράκη, ενώ ακόμη και σήμερα επηρεάζει την οικονομική ζωή της· ταυτοχρόνως, συνιστά το σύνορο που χωρίζει την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση από την Τουρκία.

4

5

6

3. Λίμνη φράγματος Λύρας, 4. Ηλιοτρόπια, 5-6. Εθν. Πάρκο Δαδιάς-Λευκίμμης-Σουφλίου: αρπακτικά, 7. Ποταμός Έβρος, στο ύψος του Σουφλίου

Απολιθωμένο δάσος Φυλακτού-Λευκίμμης-Λαγυνών: Τα φυσικά γεωλογικά μνημεία του Έβρου μπορούν να θεωρηθούν ως μοναδικά σε παγκόσμια κλίμακα, λόγω σπανιότητας, αρχαιότητας και έκτασης. Το δάσος καλύπτει όλο το παρέβριο τμήμα του νομού, αλλά παρουσιάζει τη μεγαλύτερη πυκνότητα στην περιοχή του Δήμου Σουφλίου.

Είναι εντυπωσιακός ο αριθμός και η ποικιλία άριστα διατηρημένων, απολιθωμένων κορμών, δρυός και άλλων πλατύφυλλων δένδρων της υποτροπικής ζώνης, κλαδίσκων με φύλλα φτέρης, φοινίκων και αμπέλου, αλλά και κοραλλιών, οστράκων, αχινών και δοντιών καρχαρία, ηλικιών μεγαλύτερων των 25 εκατομμυρίων ετών, που φθάνουν έως τα 40 εκατομμύρια έτη.

8

9

8-9. Απολιθωμένοι κορμοί, 10. Απολιθωμένος κορμός δρυός στο Φυλακτό, 11. Απολιθωμένοι κορμοί στους Κατραντζήδες Δαδιάς, 12. Απολιθωμένοι κορμοί στη Λευκίμμη

10

11

12

1

2

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ

Οι αρχαίοι Θράκες: Η συνεισφορά των Θρακών στη διαμόρφωση της θρησκείας, της μουσικής, της ποίησης και των μυστηρίων των αρχαίων Ελλήνων είναι γενικά αποδεκτή, ενώ βαθμιαία αναδεικνύεται η συμβολή τους στη διαμόρφωση του ελληνικού έθνους μέσα από τον πρώιμο αποικισμό της Κεντρικής Ελλάδας και των νησιών του Αιγαίου κατά τη δεύτερη χιλιετία π.Χ.

Η περιοχή του Σουφλίου μπορεί να καυχιέται για την πατρότητα του **Ορφέα,** του ήρωα-βασιλέα-θεού, του θρησκευτικού αναμορφωτή, ιδρυτή της μουσικής και της ποίησης, μέγιστου ραψωδού της αρχαιότητας για Θράκες και Έλληνες, στη μελωδία του οποίου υποτάσσονταν τα θηρία, τα φυτά, ακόμη και τα άψυχα αντικείμενα. Εδώ, δίπλα στα νερά του Έβρου, ο θεός-ήρωας κατατεμαχίστηκε από τις Μαινάδες και η κεφαλή του πετάχτηκε στον ποταμό, ενώ η παράδοση διατηρεί τον μύθο της ίδρυσης από αυτόν του αρχαιότερου ναού στον κόσμο, της «πρώτης εκκλησιάς», στο Πρωτοκκλήσι, προς τιμήν του θεού Πλούτωνα. Η χώρα μπορεί ακόμη να θεωρηθεί ως η πατρίδα του Διονύσου, του θεού της αμπελουργίας και του κρασιού, αλλά και της άγριας θεάς, της Βενδίδος-Αρτέμιδας, της οποίας το ιερό, κατά τους αρχαιολόγους, μπορεί να εντοπιστεί στο παρέβριο Αμόριο.

Ο **Μεγαλιθικός Πολιτισμός** βυθίζεται στην Προϊστορία. Κυρίως στα ορεινά του Δήμου Σουφλίου οι τάφοι-ντολμέν, τα τεράστια, λαξευτά τοτεμικά μανιτάρια-γλυπτά, οι βραχογραφίες με τις πλούσιες χαρακτές παραστάσεις από χορούς και προσευχόμενους, μέχρι σαύρες, χελιδόνια, ζυγούς ψυχοστασίας και σύμβολα ευγονίας, τα κρόμλεχ, τα μενίρ-επιτύμβια σήματα, αλλά και τα ανοικτά

2

1. Προϊστορικό λαξευτό «τοτεμικό» μανιτάρι,
2. Βραχογραφία Γονικού

1

3

ιερά με λαξευτές κόγχες, κλίμακες, «θρόνους», «ληνούς», θυσιαστήρια, λάκκους θυσιών και οι οχυρωμένοι οικισμοί με τα ίχνη των τειχών και των οικιών διαγράφουν ένα άγνωστο και συναρπαστικό παρελθόν, από την Ύστερη Εποχή Χαλκού - Πρώιμης Εποχής Σιδήρου και, κάποτε, από πρωιμότερους χρόνους.

5

3. Αρχαίο λατομείο Γκύμπραινας Δαδιάς, 4. Βραχογραφίες θέσης Φραγκά Μάνδρας, 5. Προϊστορικό κάστρο Σεϊτάν Καλέ, 6. Προσωπόμορφος διπλός τάφος Πηγών Λαγυνών

4

6

7

8

7. Θράκας ιππέας από τον Αη-Λιά Κορνοφωλιάς, 8. Επιφανειακό εύρημα (σπιρούνι) από το Παλαιόκαστρο Σουφλίου, 9. Τάφος «Μακεδονικού τύπου» Λαγυνών, 10. Ντολμέν (μεγαλιθικός τάφος) Ρούσσας

Κατά την πρώιμη αρχαιότητα στην περιοχή ήταν εγκατεστημένοι οι Κίκονες, αργότερα οι Κορπίλοι και πιθανώς, επάνω στον Έβρο, οι Παιτοί. Κατά τον ύστερο 6ο αιώνα π.Χ. η χώρα καταλαμβάνεται από τους Πέρσες, ενώ αμέσως μετά, στα χρόνια της ακμής των Οδρυσών, οι Έλληνες, που ήδη είχαν εγκατασταθεί στα παράλια της Θράκης, διεισδύουν στην ενδοχώρα, αναπτύσσοντας εμπορικές και πολιτιστικές σχέσεις με τους γηγενείς.

Ο εξελληνισμός της περιοχής εντείνεται επί του Φιλίππου Β΄ της Μακεδονίας και ολοκληρώνεται επί της Ρωμαιοκρατίας. Ενδιάμεσα, κατά τον 3ο αιώνα π.Χ., οι Κέλτες/Γαλάτες ιδρύουν στη Θράκη το βασίλειό τους. Στα βυζαντινά χρόνια η περιοχή αναδεικνύεται σε κέντρο των εξελίξεων, καθώς η γειτνίασή της με την πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας, την Κωνσταντινού-

9

πολη την ανάγει στον προμαχώνα, τον σιτοβολώνα, αλλά και το πολιτισμικό μικρό «αδέρφι» της.

Η ιστορία της αρχαιότητας προβάλλεται μέσα από άγνωστες έως σήμερα αρχαιολογικές θέσεις, κατοικούμενες αδιάκοπα από την προϊστορία. Η **Ζειρηνία** ή **Ζηρύνεια,** πιθανότατα αυτόνομη «πόλις» και όχι απλός ρωμαϊκός σταθμός, στα νότια της Κορνοφωλιάς, χαρακτηρίζεται από τη διάρκειά της από την προϊστορική εγκατάσταση έως τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Τα πλούσια ευρήματα που αποδίδει δείχνουν τη διείσδυση των Ελλήνων και τη σημασία του ποτάμιου λιμανιού του οικισμού. Ο «μακεδονικός» τάφος των Λαγυνών, που σώζεται μόνο εν μέρει, είναι ένας από τους πρωιμότερους, καθώς χρονολογείται στον ύστερο 4ο αι. π.Χ., ενώ, εάν είχε διασωθεί ακέραιος, θα ήταν ο εντυπωσιακότερος του είδους στη Θράκη.

Στο βόρειο άκρο του Σουφλίου, τον προϊστορικό και κλασικό οικισμό της Τρανής Πέτρας διαδέχεται η **οχύρωση του Παλαιοκάστρου** (6ος αι μ.Χ.), που από τα ευρισκόμενα εκκλησιαστικά αντικείμενα μπορεί ίσως να ταυτιστεί με τον Άγιο Θεόδωρο, που αναφέρεται από τον ιστορικό Προκόπιο ανάμεσα στα κάστρα που ανέγειρε ή επισκεύασε ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός για την αναχαίτιση των βαρβαρικών επιδρομών. Ξεχωρίζουν, ακόμη, τα **παλαιοχριστιανικά κάστρα** του Αγιάσματος, επάνω από το Κισσάριο και της εκτεταμένης οχυρωμένης εγκατάστασης της Γκύμπραινας, κοντά στη Δαδιά.

10

11

12

Η περιοχή του Κεντρικού Έβρου καταλαμβάνεται από τους Τούρκους λίγο μετά τα μέσα του 14ου αιώνα, για να ακολουθήσουν 560 χρόνια ξένου ζυγού. Η ορεινή περιοχή του Σουφλίου αποτελεί τη βάση για την εδραίωση και εξάπλωση των νέων κυριάρχων, καθώς εδώ εγκαθίσταται το ετερόδοξο Τάγμα των Μπεκτασήδων. Το ίδιο το Σουφλί φαίνεται

Τεκκές Σεγίτ Αλή Σουλτάν (Κιζίλ Ντελή) Ρούσσας: 11. Το κονάκι του ηγούμενου, 12. Το νεκροταφείο με τις ενεπίγραφες ταφικές στήλες, 13. Το ταφικό παρεκκλήσι του Σεγίτ Αλή Σουλτάν

13

14

ότι αναπτύσσεται από τις αρχές του 15ου αιώνα ως κύριο παραποτάμιο επίνειο των ορεινών οικισμών και καθιδρυμάτων, ενώ ενισχύεται στο 2ο μισό του 16ου αιώνα με ελληνικούς πληθυσμούς από την Ήπειρο.

Οι **λιθόκτιστες γέφυρες** διαδραματίζουν κύριο ρόλο στο πυκνό οδικό σύστημα που συνδέει την Κωνσταντινούπολη με το εσωτερικό των Βαλκανίων. Τέτοιες κατασκευές σώζονται στη Σιδηρώ, στη Γιαννούλη, με βυζαντινές βάσεις και τρία ανοίγματα, όπως και μικρότερες, στο Σιδηροχώρι και την Πεσσάνη. Τα πρώιμα λουτρά του Σουφλίου κατεδαφίστηκαν αναίτια, ενώ η ανασκαφική σκαπάνη μπορεί να αποκαλύψει το εκτεταμένο παραποτάμιο σύνολο του Μικρού Δερείου, με το κερβάν-σεράι, τα λουτρά και τον μπεκτασικό τεκκέ. Σημαντικότερος είναι ο τεκκές-μοναστήρι του Σεγίτ Αλή Σουλτάν ή Κιζίλ Ντελή, που ιδρύθηκε το 1401-02, το μόνο σε λειτουργία

15

14. Ο «Κάτω Τεκκές» του Μικρού Δερείου, 15. Παλαιά κρήνη Λευκίμμης, 16. Παλαιά λιθόκτιστη οικία στην Κυριακή

16

17

18

19

17. Λιθόκτιστη τοξωτή γέφυρα Πεσσάνης, 18. Λιθόκτιστη τοξωτή γέφυρα Σιδηρούς, 19. Λιθόκτιστη τοξωτή γέφυρα Γιαννούλης, 20. Το Σουφλί κατά το 1913 από τον καθηγητή Lj. Miletić

20

παγκοσμίως από τα μεγάλα μπεκτασικά κέντρα, με το μεϊντάν - χώρο συνάθροισης, τον ταφικό τουρμπέ, το τελετουργικό μαγειρείο, τη θεόρατη ιερή μουριά, την κρήνη, το κονάκι του ηγουμένου και τα αρχαία νεκροταφεία με τα ποιητικά χρονογράμματα που θυμίζουν ορφικούς ύμνους.

Οι περισσότεροι από τους σημερινούς οικισμούς της περιοχής του Σουφλίου εμφανίζονται στα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας, ενώ άλλοι, αρχαιότεροι, επανεμφανίζονται, με νέο όνομα ή θέση. Κάποιοι, όπως το Σουφλί, η Κορνοφωλιά, η Δαδιά και η Λευκίμμη προβάλλουν ήδη από τότε την ελληνικότητά τους.

Στις **αρχές του 19ου αιώνα** ξεκινά η σύγχρονη περίοδος της ιστορίας του Σουφλίου. Ο οικισμός πυρπολείται το 1801 από άτακτους ληστές «κιρτζαλήδες». Ταυτοχρόνως, εντούτοις, εμπλουτίζεται με σφριγηλό πληθυσμό, διωγμένο από την Ήπειρο της Αλβανιτοκρατίας.

Το 1821 η περιοχή του κεντρικού Έβρου πληρώνει ακριβά το τίμημα του Αγώνα για την Παλιγγενεσία, καθώς το πεδινό έδαφος και η εγγύτητα των μεγάλων Οθωμανικών κέντρων εκθέτουν τον πληθυσμό στην τουρκική εκδικητικότητα. Εντούτοις, σύμφωνα με την παράδοση, στα Λάβαρα διαδραματίζεται μία ηρωική στιγμή της Επανάστασης, όταν στις 2 Μαΐου του 1821 οι ηρωικοί άνδρες του χωριού με τη συνδρομή των γυναικών αποδεκατίζουν ισχυρή τουρκική δύναμη στη θέση Κουρί. Από την Κορνοφωλιά κατάγεται ο οπλαρχηγός Θανάσης Μπελιάς ή Καραμπελιάς, που μετά από πολύχρονη ένοπλη δράση στην περιοχή εντάσσεται, επικεφαλής 1500 Θρακών στον στρατό του Αλεξάνδρου Υψηλάντη, του οποίου γίνεται υπασπιστής. Μετά την αποτυχία της επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες και οδυνηρές περιπέτειες ο ήρωας συλλαμβάνεται και βρίσκει τραγικό θάνατο στην Αδριανούπο-

21

λη, ενώ το όνομά του γίνεται θρύλος και η δράση του τραγούδι. Κάποιες δεκαετίες αργότερα ο Βαγγέλης Ματσιάνης από τα Λάβαρα ανάγεται στον ήρωα του οποίου τα κατορθώματα και το τραγικό τέλος ακόμη τραγουδιούνται στη Θράκη.

Ήδη όμως, πριν το 1830 αρχίζει να αναπτύσσεται η σηροτροφία και το Σουφλί γρήγορα μετατρέπεται σε ένα ακμαίο αστικό κέντρο. Στα τέλη του αιώνα ξεκινά και η **μεταξοπαραγωγή.** Καταλυτικό ρόλο διαδραματίζει η κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής και του σιδηροδρομικού σταθμού στο Σουφλί.

22

23

21. Το «Χαρέτσι» (κουκουλαγορά) του Σουφλίου, 22. Ο παλαιός ξυλεπένδυτος Σιδηροδρομικός Σταθμός Σουφλίου, 23. Προσφυγικές οικίες «του Εποικισμού» στα Λαγυνά

Με την οικοτεχνική σηροτροφία αναπτύσσεται η αρχιτεκτονική των **κουκουλόσπιτων,** που ορίζουν το «σουφλιώτικο τοπίο»: μεγάλα, διώροφα ή τριώροφα, «βιομηχανικού τύπου» κτίρια από οπτόπλινθο, με συμμετρική ανάπτυξη των όψεων και μεγάλους ενιαίους εσωτερικούς χώρους, αφιερωμένους στην εκτροφή των μεταξοσκωλήκων. Τα επαγγελματικά και τα μεγάλα δημόσια κτίσματα αντανακλούν την ακμή του οικισμού, όπως είναι το στιβαρό νεοκλασικό παλαιό Α΄Δημοτικό Σχολείο και το Γαλλικό Τελωνείο, στη συνέχεια Γυμνάσιο Σουφλίου και σήμερα Δημοτική Βιβλιοθήκη, ένα έξοχο παράδειγμα εκλεκτικισμού σε όλη τη Θράκη.

Στις **αρχές του 20ου αιώνα** προβάλλει η λαμπρή σελίδα του θρακικού αγώνα (1904-08) του ελληνισμού της Θράκης εναντίον των Βουλγάρων. Τους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13 διαδέχεται η περίοδος της θνησιγενούς Δημοκρατίας της Κομοτηνής, από τον Αύγουστο του 1913, όταν το Σουφλί ανάγεται σε μία από τις έδρες της, με πρόεδρο τον Κωνσταντίνο Κουρτίδη, ενώ στη συνέχεια και έως το 1919 η περιοχή γνωρίζει την απηνή Βουλγαρική κατοχή. Στις 14 Μαΐου 1920 ο ελληνικός στρατός καταλαμβάνει την περιοχή στο όνομα των Συμμάχων, ενώ ακολουθεί η ενσωμάτωση της Θράκης, Δυτικής και Ανατολικής, στο ελληνικό κράτος. Το φθινόπωρο του 1922 οι Έλληνες της Ανατολικής Θράκης ξεριζώνονται από τις πατρογονικές τους εστίες. Πολλοί πρόσφυγες, με την ελπίδα της επιστροφής στα πάτρια θα δημιουργήσουν ακμαίους οικισμούς επί της δυτικής όχθης του Έβρου. Το Σουφλί του μεσοπολέμου, παρά την απώλεια των πέραν του ποταμού εδαφών, ακμάζει χάρη στο μετάξι, με τέσσερα εργοστάσια μεταξουργίας, ενώ μαζί ανθίζουν τα γράμματα, οι τέχνες και άλλοι τομείς της οικονομίας, όπως η οινοποιία και η καροποιία.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Την περιοχή κοσμούν σημαντικά **θρησκευτικά μνημεία.** Στους **μεταβυζαντινούς ναούς των μέσων του 19ου αιώνα,** εκείνους των Ταξιαρχών Κορύμβου, του Αγίου Αθανασίου Πρωτοκκλησίου, του Αγίου Δημητρίου Μαυροκκλησίου, στον ορθόδοξο ναό του Αγίου Δημητρίου και τον φερώνυμο ουνιτικό ναό (σήμερα Α.Κυριακή) της Κυριακής, τον ναό της Κοιμήσεως Θεοτόκου Κορνοφωλιάς, τους δύο ναούς της Λευκίμμης, εκείνον της Κοιμήσεως της Θεοτόκου και προπάντων τον παλαιότατο ναό του Γενεσίου της Θεοτόκου, στον ιστορικό Άγιο Αθανάσιο Λαβάρων (1834) και βεβαίως στον Άγιο Γεώργιο (1854) και τον Άγιο Αθανάσιο (1840) Σουφλίου η ορθόδοξη πίστη διατρανώνεται με ποικιλία εκφάνσεων. Είναι η συναντώμενη σχεδόν αποκλειστικά εδώ χάραξη των ονομάτων ή των αρχικών των πιστών στην Ιερά Τρά-

1. Το κωδωνοστάσιο του ιερού ναού του Αγίου Αθανασίου Σουφλίου με την παλαιά Γαλλική «Εμπορική Ένωση», 2. Το εσωτερικό του Αγίου Αθανασίου Σουφλίου

1 2

3

4

5

6

3-4. Ιερός ναός Αγίου Γεωργίου Σουφλίου και εσωτερικό με το ξυλόγλυπτο τέμπλο, 5-6. Ιερός ναός Ταξιαρχών Κορύμβου και λιθανάφλυφο με την κτητορική επιγραφή στο υπέρθυρο της εισόδου, 7. Ιερός ναός Γενεσίου της Θεοτόκου Λευκίμμης

7

8

9

πεζα, τα ξυλόγλυπτα τέμπλα, οι άμβωνες και οι επισκοπικοί θρόνοι, οι εικόνες διάσημων, αλλά και ταπεινών αγιογράφων της Θράκης, τα τρίπτυχα, τα αρχαία ιερά βιβλία, τα μοναδικά έκτυπα, οι επιτύμβιες στήλες με τις παραστάσεις των επαγγελμάτων των τεθνεώτων, αλλά και η αρχιτεκτονική με την ποικιλομορφία της δόμησης και των υλικών.

Πάνω απ' όλα, τα δύο ιστορικά μοναστήρια της περιοχής αποτελούν τους θεματοφύλακες της ορθόδοξης πίστης και της ελληνικότητας στους σκοτεινούς αιώνες της Οθωμανοκρατίας. Η **Μονή του Γενεσίου της Θεοτόκου** στη Δαδιά και ιδίως η **Μονή της Παναγίας Πορταΐτισσας** στην Κορνοφωλιά, μετόχι της Αγιορείτικης Μονής των Ιβήρων, συνιστούν τους ζωντανούς φορείς της ιστορικής συλλογικής μνήμης.

10

8. Ιερά Μονή Γενεσίου της Θεοτόκου Δαδιάς, 9. Ιερός ναός Αγίου Αθανασίου Λαβάρων, 10-11-12. Ιερά Μονή Παναγίας Πορταΐτισσας Κορνοφωλιάς: πανοραμική άποψη και εσωτερικό καθολικού με τη δεσποτική εικόνα της Παναγίας και το ξυλόγλυπτο τέμπλο

11

12

Ο ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η **ποικιλομορφία** της προέλευσης των κατοίκων του Δήμου Σουφλίου, των πολιτισμών, των ηθών και εθίμων τους, αποτυπώνεται τόσο στον υλικό βίο, την αρχιτεκτονική, τη διατροφή, την ένδυση κ.λπ., όσο και στα δρώμενα, τις εκδηλώσεις, τα έθιμα μετάβασης και τις γιορτές, που τελούνται ακόμη και σήμερα, εκφάνσεις της αέναης κίνησης της ψυχής του λαού.

Τα **ορεινά χωριά της μουσουλμανικής μειονότητας,** δίπλα στα σύνορα με τη Βουλγαρία ξεχωρίζουν με τη μοναδική τους οικοδομική παράδοση, τη χρήση του ντόπιου σχιστόλιθου, τη λιτότητα των όγκων και την αυθεντικότητα του κατά παράδοσιν βίου, με μία οικονομία βασιζόμενη στις δραστηριότητες του βουνού. Από την άλλη, οι πεδινοί, παρέβριοι και ημιορεινοί οικισμοί κατοικούνται από **ντόπιους Θράκες, Σαρακατσάνους, πρόσφυγες** που ήρθαν από την Ανατολική Θράκη και την Ανατολική Ρωμυλία και **Έλληνες, παλλινοστήσαντες από την Ανατολική Ευρώπη.** Σε αυτά,

1-2. Λιθόκτιστες οικίες στο Σιδηροχώρι

1 2

3

ο πλούτος του υλικού και άυλου, κατά παράδοσιν βίου προβάλλεται στην ποικιλία των δρωμένων, των σχημάτων και των χρωμάτων, με ξεχωριστό παράδειγμα την ημιορεινή Λευκίμμη, χωριό με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική φυσιογνωμία.

3. Καλύβες Σουφλίου, 4. Μαυροκκλήσι

4

5

Η μουσική και ο χορός καθρεφτίζουν τον πλούτο και την ευρηματικότητα του θρακικού πολιτισμού με τη ζωντάνια, την ποικιλοτροπία και τον ρυθμό, που παραπέμπουν σε διονυσιακές καταβολές και φέρουν ισχυρές αλληλεπιδράσεις με τους γειτονικούς λαούς.

Στους **χριστιανικούς οικισμούς** κάποιες από τις πανάρχαιες, παγανιστικές τελετουργίες μετάβασης πέρασαν στο λαϊκό ορθόδοξο άτυπο τελετουργικό με τα κουρμπάνια, τις τελετουργικές ζωοθυσίες που τελούνται σε πολλά χωριά, μαζί με τις λιτανείες των ιερών εικόνων, την ημέρα του αγίου-πάτρωνα, όπου η επιθυμία εξασφάλισης της ευγονίας παραμένει αναλλοίωτη από την αρχαιότητα. Στα χωριά των προσφύγων από την Ανατολική Ρωμυλία **το έθιμο του Κιοπέκ Μπέη,** του Μπέη των Σκύλων, τη Δευτέρα πριν την

5. Λιθόκτιστη οικία στη Ρούσσα, 6. Πρώην κτίριο Πρόικα στη Δαδιά, 7. Παλαιό Δημοτικό Σχολείο Λαβάρων

6

7

Κυριακή της Απόκρεω ευλόγως θεωρείται ως η αμεσότερη συνέχεια της Διονυσιακής ακολουθίας, με την οργιαστική έκρηξη της ισχύος των φυσικών δυνάμεων και της ένθεης έκστασης.

Η τριήμερη θρησκευτική αλεβιτική - μπεκτασική εορτή «Γιαγλιά» («εορτή του οροπεδίου») τελείται από έναν αρχαιότατο, αυτόχθονα λαό στη θέση Χίλγια, στον ορεινό όγκο των ανατολικών παρυφών της Ροδόπης, την πρώτη Κυριακή του Αυγούστου. Οι γιορτές ξεκινούν με τη νυχτερινή σύναξη στον τεκκέ του Κιζίλ Ντελί και κορυφώνονται με τους παλαιστικούς αγώνες των πεχλιβάνηδων. Στο Χιντερελέζ, τη μέρα του Αη - Γιώργη με το παλαιό ημερολόγιο, στις 6 Μαΐου, η υποδοχή του καλοκαιριού γίνεται με υπαίθριους εορτασμούς, κουρμπάνια και τις παραδοσιακές τεράστιες κούνιες των κοριτσιών.

8. Ξενοδοχείο «το Κουκούλι», πρώην κουκουλόσπιτο Καλέση, 9. Παλαιό Γαλλικό Τελωνείο - Γυμνάσιο, σημερινή Δημοτική Βιβλιοθήκη Σουφλίου, 10. Παλαιό Α΄ Δημοτικό Σχολείο Σουφλίου

8

9

10

ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ

Η γαστρονομία είναι μία έκφανση του πολιτισμού πολύ ευρύτερη από την απλή τέχνη της ικανοποίησης της γεύσης. Ιδιαιτέρως στη Θράκη, ένα σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών, η τοπική ιδιαιτερότητα συνδιαμορφώνεται μέσα από την ώσμωση της συμβίωσης ντόπιων και προσφύγων, χριστιανών και μουσουλμάνων και προβάλλεται στο γευστικό, γεμάτο από μυρωδιές τραπέζι.

Η παραδοσιακή γαστρονομία του Έβρου στηριζόταν στα **προϊόντα του τόπου,** όπως το καλοκαίρι τα λαχανικά και το χειμώνα, μετά τα Χριστούγεννα, το χοιρινό και προπαντός τον **καβουρμά,** το συντηρημένο κρέας που καβουρντιζόταν και σκεπαζόταν με λίπος σε τσουκάλια και που σήμερα έχει εμπλουτιστεί σε υλικά και τεχνικές. Βασικές γεύσεις είναι το λάχανο τουρσί, το κοτόπουλο, το (μ)πλιγούρι, το κουσκούσι και ο τραχανάς, το λουκάνικο και τα άλλα αλλαντικά, τα όσπρια, οι σούπες, οι πίτες κάθε είδους, με τυρί, κολοκύθι, γάλα, σπανάκι, πράσο ή κιμά, οι λαχανοντολμάδες, οι γκιοσλεμέδες, οι γιοφκάδες οι λαγγίτες και τα μικίκια, το κατσαμάκ(ι), το αριάνι, το ταρατόρι και τα γλυκά, τα ριτσέλια, οι μπακλαβάδες, το γλυκό σιμιγδάλι, το σαραγλί και το καζάν ντιπί. Είναι και τα κάθε λογής κρασιά, το ούζο και το ρακί-τσίπουρο, όπου η σουφλιώτικη παράδοση είναι παροιμιώδης, καθώς τα τοπικά προϊόντα εξάγονταν στη Γαλλία, την Ιταλία και αλλού. Είναι, ακόμη, οι ξεχωριστές γεύσεις των μεγάλων θρησκευτικών εορτών, όπως η χριστουγεννιάτικη μπάμπω και η βαρβάρα, μία πανσπερμία γεύσεων που ετοιμάζεται την ημέρα της Αγίας.

1. Μπάμπω, 2. Λαχανιά με κρέας, 3. Πιάτο με (μ)πλιγούρι

1

2

3

3

4

Εκτός από τα κοινά πιάτα που αποτελούν την πλειοψηφία της ντόπιας κουζίνας, η κάθε πολιτισμική ομάδα παρουσιάζει τις δικές της προτάσεις.

Για τους **μουσουλμάνους** της ορεινής ζώνης η κουζίνα, από τις αρχαιότερες των Βαλκανίων προσφέρει εδέσματα, όπως τη γκαϊγκάνα, την τίκβα, είδος κολοκυθόσουπας, τα μανιτάρια με πατάτες, το πιτάρ, βασική γεύση από λίπος ζώου και το πατάτνικ. Για τους **Σαρακατσάνους**, το κρέας, πρόβειο ή κατσικίσιο και το τυρί κατείχαν πρωτεύουσα θέση στο τραπέζι: τυρόπιτες, στριφτόπιτες, γραβαρή, κουλουρόπιτα, μπλανός, μπουκβάλα, σταχτοκούλουρα, κουσμαρόπιτα και άλλα. Οι **πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη και την Ανατολική Ρωμυλία** έχουν εμπλουτίσει την τοπική κουζίνα με τα αρώματα των χαμένων πατρίδων και τα μπαχάρια της καθ' ημάς Ανατολής. Έτσι, οι **Ανατολικορωμυλιώτες** προτείνουν την πρωτοχρονιάτικη πίτα με τα σημάδια ή το αρνάκι στον ταβά, οι **Αρβανίτες** το μπουρανί, το αη-γιωργίτικο πρσες ή τη μπουγάτσα πέτ(ου)-πέτ(ου), με βουβαλίσιο βούτυρο. Οι **παλλινοστήσαντες από τις Ανατολικές χώρες** έχουν προσθέσει τη δική τους πινελιά στη λαϊκή κουζίνα, όπως τα φασόλια ή σαρμάδες με μαύρο λάχανο, το ποντιακό μπορτς, τα μαντιά, την πίτα περέκ, τα πισία και τα ωτία.

Τα τοπικά εστιατόρια, οι ταβέρνες και τα κουτουκάκια προσφέρουν τους γαστρονομικούς θησαυρούς τους, αναπτύσσοντας μία αμφίδρομη σχέση με την περιοχή και τους προορισμούς της.

5

3. Μανιτάρια από τη Δαδιά, 4. Όσπρια, 5. Πατάτνικ

ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΙΑ - ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ
ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η διαδικασία της παραγωγής του **μεταξιού** χωρίζεται σε δύο φάσεις, την αγροτική-σηροτροφία με την καλλιέργεια της μουριάς και την εκτροφή των μεταξοσκωλήκων στις τέσσερις ηλικίες τους, από την εκκόλαψη των αυγών-σπόρων ως το ξεκλάδωμα και τη μετατροπή του κουκουλιού σε νήμα και σε ύφασμα που αποτελεί την οικιακή ή βιοτεχνική-βιομηχανική φάση της μεταξουργίας. Η οικονομία του μεταξιού ακολουθεί μία ανοδική πορεία τα τελευταία χρόνια, καθώς δύο εργοστάσια, αρκετές οικοτεχνίες, δεκάδες σποροπαραγωγοί, τέσσερα μουσεία και τριψήφιος αριθμός πρατηρίων πώλησης μεταξωτών Σουφλίου ανά την υφήλιο αναδεικνύουν περισσότερο από ποτέ το συγκεκριμένο προϊόν ως το σήμα κατατεθέν της περιοχής.

Η **μελισσοκομία,** μία δραστηριότητα που ευδοκιμεί στον Κεντρικό Έβρο ήδη από την αρχαιότητα έχει επανέλθει προσφάτως δυναμικά, με περισσότερες από 8.800 κυψέλες. Το έδαφος με τα υπέργεια και υπόγεια νερά ευνοεί την ανάπτυξη της δραστηριότητας μαζί με την πλούσια χλωρίδα, που συνδυάζει την αυτοφυή μελισσοκομική βλάστηση, το ρείκι, το παλιούρι, την ακακία, τη βελανιδιά και τα παντοειδή βότανα, τον ηλίανθο και άλλες ετήσιες καλλιέργειες.

Κυνηγετικός τουρισμός: Οι δασώδεις περιοχές των ανατολικών παρυφών της Ροδόπης, το Ιερό Όρος ή Τανρί Νταγ των ιστορικών πηγών ήταν αγαπημένος κυνηγότοπος για Βυζαντινούς και Οθωμανούς αυτοκράτορες και πρίγκιπες, ενώ συνεχίζουν να έλκουν μεγάλους αριθμούς κυνηγών από ολόκληρη την Ευρώπη. Ο δραστήριος τοπικός κυνηγετικός σύλλογος επιμελείται μία περιοχή από όπου περνούν τα αποδημητικά πτηνά της Ανατολικής Ευρώπης, ενώ ενδημούν όλα τα αγαπημένα για τους λάτρεις της θήρας είδη.

1. Κουκούλια, 2. Από τη μελισσοκομική δραστηριότητα

1

2

ΜΟΥΣΕΙΑ - ΣΥΛΛΟΓΕΣ

Τα μουσεία δημιουργούν, μαζί με τα άλλα σημεία ενδιαφέροντος ένα ανοικτό, πολύδρομο δίκτυο προορισμών που απλώνεται σε ολόκληρο τον Δήμο.

Το **Μουσείο Μετάξης** ανήκει στο θεματικό δίκτυο Τεχνολογικών Μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος του Ομίλου της Τραπέζης Πειραιώς. Στεγάζεται στο αρχοντικό του επιφανούς Σουφλιώτη Κωνσταντίνου Κουρτίδη, που απαρτίζεται από δύο παραδοσιακά κτίσματα, από τις αρχές του 19ου αιώνα και από το 1883, που δωρίσθηκαν στο Ίδρυμα. Η μόνιμη έκθεση ιχνηλατεί τη διαχρονική ιστορία του μεταξιού, εστιάζοντας στη διαδρομή του Σουφλίου προς την αναγωγή του σε σημαντικό κέντρο παραγωγής μεταξιού, από τα τέλη του 19ου αιώνα και μετά.

Το **Μουσείο Τέχνης Μεταξιού,** είναι εγκατεστημένο στο κτισμένο το 1886, κομψό κτίριο της οικογένειας Τσιακίρη, παλαιών μεταξοπαραγωγών και προσφέρει στον επισκέπτη μια γνωριμία με την ιστορία του Σουφλίου, μέσα από την τέχνη και τις τεχνικές της σηροτροφίας και της παραγωγής μεταξιού. Τα εκθέματα περιλαμβάνουν

1. Δημοτικό Ιστορικό Μουσείο, πρώην αρχοντικό Μπρίκα, 2. Συλλογή «Χρυσαλλίδας» από το εσωτερικό του Μουσείου

1 2

3

4

3. Μουσείο Τέχνης Μεταξιού,
4. Από τη συλλογή του Λαογραφικού Μουσείου «τα Γνάφαλα»

από αργαλειούς χειρός και μηχανές μεταξοτυπίας μέχρι περίτεχνα παραδοσιακά κοστούμια.

Το Λαογραφικό Μουσείο **«τα Γνάφαλα»** αποτελεί μέρος της επιχείρησης μεταξιού της οικογένειας Μπουρουλίτη˙ εδώ έμφαση δίνεται στο εθνογραφικό στοιχείο, καθώς, κατά τους δημιουργούς της, η έκθεση έχει αναπτυχθεί «με κίνητρο την αγάπη για το Σουφλί και την ιστορία του... μια αξιόλογη συλλογή παλιών αντικειμένων, που διατηρούν ζωντανές, στο πέρασμα του χρόνου εικόνες που μας έχουν αφήσει για πάντα».

Το **Δημοτικό Ιστορικό Μουσείο,** πρώην αρχοντικό Μπρίκα, ένα ακόμη εμβληματικό κτίριο της πόλης, συνδυάζει την αρχιτεκτονική της «δυτικής προαστιακής βίλας» με αυτή του κουκουλόσπιτου. Δωρίστηκε στον Δήμο και αποκαταστάθηκε ως μουσείο που προβάλλει τη γενικότερη ιστορία της πόλης, συμπεριλαμβανομένων της μουσικής, των γραμμάτων, του αθλητισμού, της πολιτικής ζωής, της αρχιτεκτονικής και της σύγχρονης τέχνης, ενώ σύντομα θα εμπλουτιστεί με την εικονική σύνδεση με φορείς της ιστορίας, τόπους και δραστηριότητες.

Στο **Κέντρο Ενημέρωσης Απολιθωμάτων,** στην είσοδο της Λευκίμμης ο επισκέπτης μπορεί να πληροφορηθεί για το απολιθωμένο δάσος του Έβρου, τη σημασία του, τη διαδικασία απολίθωσης και να θαυμάσει μοναδικά απολιθωμένα εκθέματα, κορμούς, φύλλα δένδρων και άλλα δείγματα της πανίδας και χλωρίδας, ηλικιών έως τα 40 εκατομμύρια έτη.

5

5. Μουσείο Μετάξης Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Τραπέζης Πειραιώς, 6. Κέντρο Ενημέρωσης Απολιθωμάτων Λευκίμμης

6

Το **Μουσείο Άρτου και Σίτου,** στη Λευκίμμη είναι μία ξεχωριστή συλλογή αντικειμένων που σχετίζονται με το σιτάρι και το ψωμί, από εργαλεία καλλιέργειας δημητριακών μέχρι σκεύη για την παρασκευή και κατανάλωση των αρτοσκευασμάτων. Επιπλέον, εκπαιδευτικά προγράμματα και οργανωμένες δραστηριότητες συμβάλλουν στη γνωριμία με τους παραδοσιακούς τρόπους του κύκλου της οικονομίας του άρτου, του κύριου εδέσματος των λαών διαχρονικά.

Το **συγκρότημα των αδελφών Τζίβρε** ανεγέρθηκε το 1909 από την εταιρεία των αδελφών Ceriano από το Μιλάνο. Το 1920 εξαγοράστηκε και επεκτάθηκε από τους αδελφούς Τζίβρε, Εβραίους εμπόρους κουκουλιού από το Διδυμότειχο, ενώ βρισκόταν σε λειτουργία μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60. Ο Δήμος Σουφλίου αγόρασε το συγκρότημα και υλοποιεί ένα πρόγραμμα διαδοχικών έργων αποκατάστασης, αποδίδοντας τις εγκαταστάσεις του σε χρήσεις ενός πολύ-πολιτιστικού κέντρου, συνδεόμενου με τις σύγχρονες προοπτικές της οικονομίας του μεταξιού. Υψηλής σημασίας είναι η προσέλκυση κρίσιμων ομάδων-στόχων, με φιλοξενία φεστιβάλ, εργαστηρίων, δραστηριοτήτων εγχώριων και διεθνών φορέων του υφάσματος και της μόδας, αλλά και με γυρίσματα ταινιών.

8

7. Μουσείο Άρτου και Σίτου Λευκίμμης, 8. Συγκρότημα μεταξουργίας Αδελφών Τζίβρε, 9. Εσωτερικό αναπηνηστηρίου συγκροτήματος Αδελφών Τζίβρε

7

ΕΟΡΤΕΣ - ΔΡΩΜΕΝΑ

1

2

3

1. Ναΰδριο Αγίου Τρύφωνα στο Σουφλί, 2-3. Αμπελώνες Σουφλίου

Η **γιορτή μεταξιού,** στο Σουφλί αποτελεί μία καθιερωμένη επί δεκαετίες εκδήλωση, πραγματοποιούμενη κατά τον μήνα Ιούνιο κάθε έτους, στην κορύφωση της σηροτροφικής διαδικασίας. Λαμβάνουν χώρα δρώμενα παραδοσιακής και σύγχρονης μουσικής και εκδηλώσεις σχετικές με τη σηροτροφία και τη μεταξουργία, όπως σεμινάρια, εικονικές αναπαραστάσεις, εργαστήρια τέχνης και τεχνικών μεταξουργίας, προβολές ταινιών, διαδραστικά παιχνίδια, αγώνες δρόμου με συμμετοχή οικόσιτων κατοικίδιων και αναβίωση παραδοσιακών γεγονότων.

Η **γιορτή τσίπουρου** πραγματοποιείται στο Σουφλί, στις αρχές Νοεμβρίου κάθε έτους, σηματοδοτώντας την ολοκλήρωση της αμπελουργικής χρονιάς. Πραγματοποιούνται σεμινάρια, δράσεις οινογνωσίας και ποικίλα δρώμενα, με κορύφωση το διήμερο των μουσικών εκδηλώσεων και του θρακιώτικου γλεντιού στις εγκαταστάσεις του Αμπελουργικού Συνεταιρισμού. Η μεγάλη παράδοση της αμπελουργίας και της οινοποιίας προβάλλεται, ακόμη, τόσο στον εορτασμό του τρύγου, μέσα στον Σεπτέμβριο όσο και στη γιορτή του Αγίου Τρύφωνα, του προστάτη των αμπελουργών, την 1η Φεβρουαρίου, με σημείο αναφοράς το ναΰδριο του φερώνυμου Αγίου.

Το **θεματικό πάρκο «Σαν Παραμύθι…»** ανοίγει τις πύλες του λίγο πριν τα Χριστούγεννα, κάθε χρόνο στο βιομηχανικό συγκρότημα Τζίβρε. Εδώ οι μικροί, αλλά και οι μεγάλοι επισκέπτες απολαμβάνουν μοναδικές εκδηλώσεις, προβολές ταινιών, αναβιώσεις με χρήση πολυμέσων, μουσικές, ζωντάνεμα παραμυθιών με τους αγαπημένους παιδικούς ήρωες, χορούς και πολλά άλλα.

Η **γιορτή των μανιταριών** έχει ως στόχο τη διάδοση της μανιταροφιλίας και της μανιταρογνωσίας. Ο επισκέπτης καλείται να ανακαλύψει, με τη βοήθεια ειδικών τον μυστηριώδη κόσμο των μανιταριών, μέσα από σεμινάρια και εξορμήσεις στο σπάνιας ομορφιάς τοπίο του δάσους της Δαδιάς. Ακόμη, προτείνεται η δοκιμή εκλεκτών μανιταροεδεσμάτων, ενώ υπάρχουν δραστηριότητες για παιδιά και ειδικές επιδεί-

ξεις, όπως αποξήρανση μανιταριών ή αναζήτηση τρούφας με εκπαιδευμένο σκύλο.

Ο **Αγώνας Δρόμου «Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος»** οργανώνεται στο Τυχερό, το τελευταίο Σάββατο κάθε Αυγούστου, με εντυπωσιακή πάντοτε συμμετοχή, σε διαδρομές 5 και 10 χλμ., όπως και 600 μέτρων, για παιδιά. Άμεση προοπτική είναι η διεθνοποίηση του αγώνα και η παράλληλη πραγματοποίηση έκθεσης προβολής των τοπικών προϊόντων.

Το **Φεστιβάλ Νεολαίας Τυχερού** συνεχίζει την πορεία του προς την τρίτη δεκαετία της ζωής του, πραγματοποιούμενο στο οικοτουριστικό κέντρο της λίμνης, καλύπτοντας κάθε μουσική ανάγκη των ακριτικών αγροτικών πληθυσμών και κυρίως της νεολαίας, όπως και με την πραγματοποίηση παράλληλων εκδηλώσεων.

Οι δραστηριότητες στην **τεχνητή λίμνη του Τυχερού**, σε συνδυασμό με τις υπηρεσίες εστίασης και διαμονής αναδεικνύουν ένα ξεχωριστό σημείο τουριστικού ενδιαφέροντος. Προσφέρονται, βόλτα στη λίμνη με βάρκα ή θαλάσσιο ποδήλατο, ιππικοί περίπατοι, αλλά και εκδρομές στο δάσος της Δαδιάς και το Δέλτα του Έβρου.

Το **καρναβάλι του Τυχερού** είναι μία καθιερωμένη λαϊκή δραστηριότητα, η οποία συγκεντρώνει συμμετέχοντες και θεατές από ολόκληρη τη Θράκη, συνδυάζοντας τα νεωτερικά στοιχεία με εκείνα του παραδοσιακού βίου, όπως αυτά διατηρούνται στη Θράκη, αυθεντικότερα από οπουδήποτε αλλού.

Ο Δήμος Σουφλίου, σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς πραγματοποιεί κατά τους θερινούς μήνες του έτους ποικίλες εκδηλώσεις που καλύπτουν κάθε τομέα του πολιτισμού σε ολόκληρη την περιφέρειά του, σε ένα πραγματικό **Πολιτιστικό Καλοκαίρι** εμπειριών, συμμετοχής, ψυχικής και πνευματικής ανάτασης.

4. Ιππικοί περίπατοι στο Τυχερό, 5. Χορευτικό από σουφλιώτισσες με τις τοπικές παραδοσιακές στολές, 6. Πανοραμική άποψη του Τυχερού με τη λίμνη

5

4

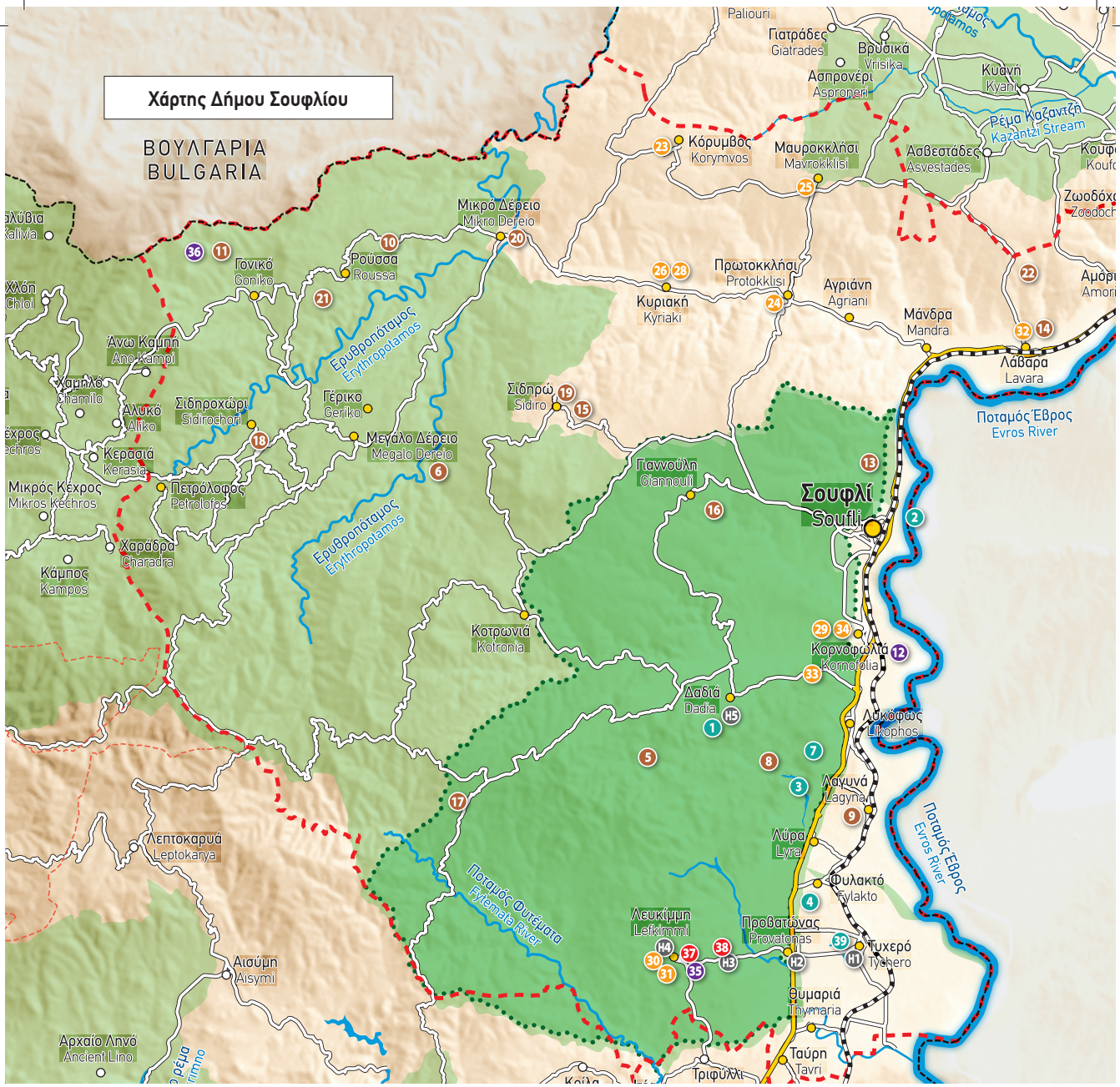

Χάρτης Δήμου Σουφλίου

1. Εθνικό πάρκο Δαδιάς-Λευκίμμης-Σουφλίου
2. Ποταμός Έβρος
3. Λίμνη φράγματος Λύρας
4. Το Απολιθωμένο δάσος
5. Κάστρο Γκύμπραινας
6. Κάστρο Σεϊτάν Καλέ
7. Πηγές Λαγυνών
8. Λαξευτό προϊστορικό μανιτάρι
9. Μακεδονικός τάφος Λαγυνών
10. Ντολμέν Ρούσσας
11. Βραχογραφίες Γονικού-Τσογκάρ
12. Δερβένι-Ζειρηνία
13. Παλαιόκαστρο Σουφλίου
14. Κάστρο Αγιάσματος Λαβάρων
15. Γέφυρα Σιδηρούς
16. Γέφυρα Γιαννούλης
17. Γέφυρα Πεσσάνης
18. Γέφυρα Σιδηροχωρίου
19. Τεκκές Σιδηρούς
20. Τεκκές Μικρού Δερείου
21. Τεκκές Κιζίλ Ντελή Ρούσσας
22. Θέση Κουρί Λαβάρων
23. Ναός Ταξιαρχών Κορύμβου
24. Ναός Αγίου Αθανασίου Πρωτοκκλησίου
25. Ναός Αγίου Δημητρίου Μαυροκκλησίου
26. Ναός Αγίου Δημητρίου Κυριακής
27. Ναός Αγίου Δημητρίου Αμορίου
28. Πρώην ουνιτικός ναός Αγίου Δημητρίου Κυριακής (σήμερα ναός Αγίας Κυριακής)
29. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου Κορνοφωλιάς
30. Ναός Γενεσίου της Θεοτόκου Λευκίμμης
31. Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου Λευκίμμης
32. Ναός Αγίου Αθανασίου Λαβάρων
33. Μονή Γενεσίου της Θεοτόκου Δαδιάς

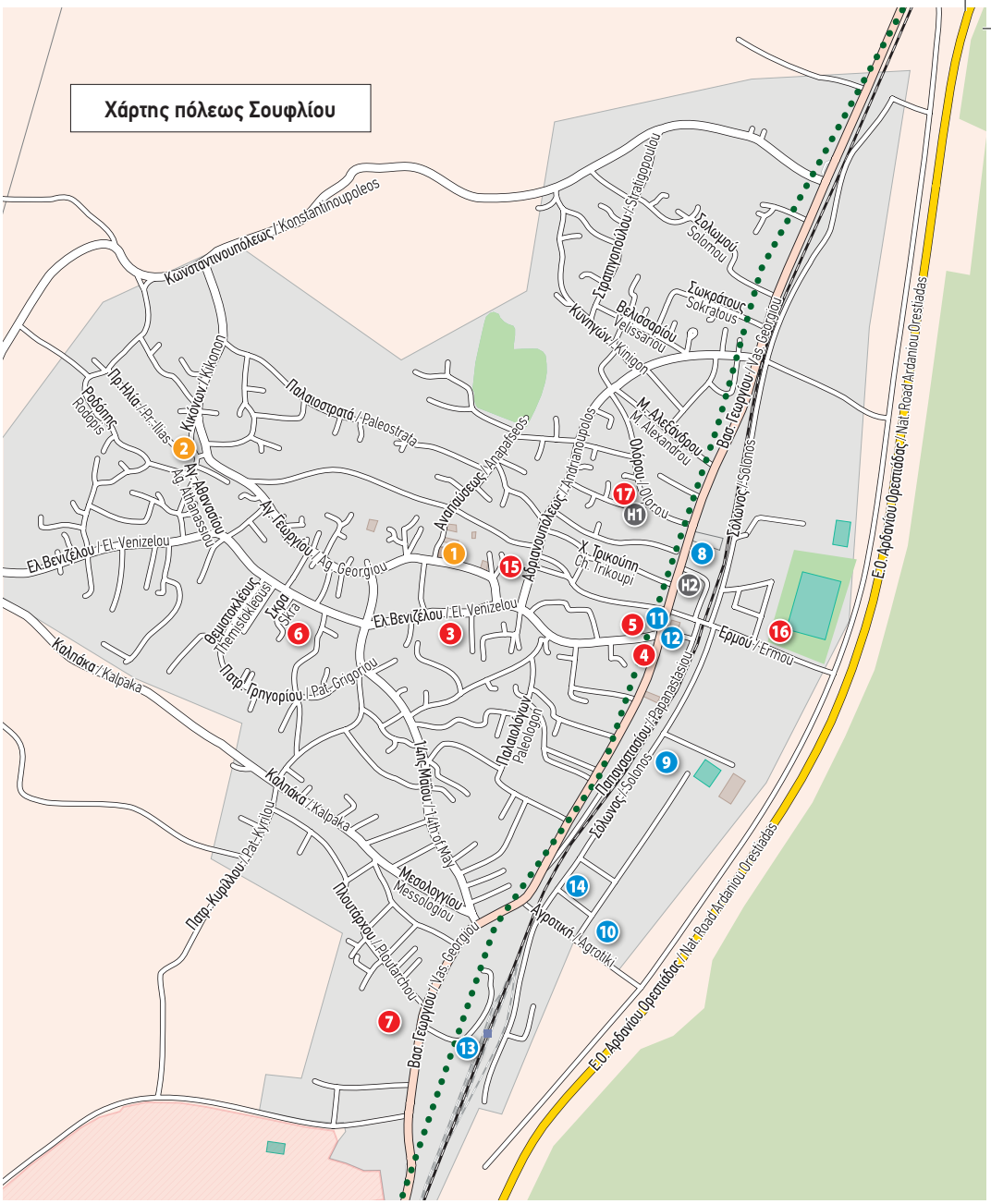

Χάρτης πόλεως Σουφλίου

1. Ναός Αγίου Γεωργίου
2. Ναός Αγίου Αθανασίου
3. Μουσείο Μετάξης Πολιτιστικού Ιδρύματος Όμιλος Τραπέζης Πειραιώς
4. Μουσείο Τέχνης Μεταξιού
5. Λαογραφικό Μουσείο «τα Γνάφαλα»
6. Δημοτικό Ιστορικό Μουσείο πρώην κτίριο Μπρίκα
7. Συγκρότημα μεταξουργίας Αδελφών Τζίβρε
8. Δημαρχείο
9. Αστυνομικό τμήμα
10. Κέντρο Υγείας
11. Σταθμός ΚΤΕΛ
12. Χώρος στάθμευσης ταξί
13. Σιδηροδρομικός σταθμός
14. Πυροσβεστική υπηρεσία
15. Παλαιό Α΄ Δημοτικό Σχολείο
16. Δημοτική Βιβλιοθήκη Σουφλίου, παλαιό Γαλλικό Τελωνείο-Γυμνάσιο
17. H1 Ξενοδοχείο «το Κουκούλι», πρώην κουκουλόσπιτο Καλέση

H2 Ξενοδοχείο Ορφέας

34. Μονή Παναγίας Πορταΐτισσας Κορνοφωλιάς
35. Οικισμός Λευκίμμης
36. Θέση Χίλγια
37. Μουσείο Άρτου και Σίτου Λευκίμμης
38. Κέντρο Ενημέρωσης Απολιθωμάτων
39. Λίμνη Τυχερού

H1 Ξενοδοχείο Θράσσα
H2 Ξενοδοχείο La Strada
H3 Ξενοδοχείο Το Απολιθωμένο Δάσος, Holiday Villas
H4 Παραδοσιακός ξενώνας Λεύκιππος
H5 Οικοτουριστικός ξενώνας Forest Inn

Χρήσιμες Πληροφορίες

Δημαρχείο Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25543 50100 • www.soufli.gr • dim@0890.syzefxis.gov.gr

Δημοτικό κατάστημα Τυχερού: Τυχερό • Τηλ. 25543 50208 • www.soufli.gr • dim@0890.syzefxis.gov.gr

Δημοτικό κατάστημα Λαβάρων: Λάβαρα • Τηλ. 25533 50703 • www.soufli.gr • dim@0890.syzefxis.gov.gr

Αστυνομικό Τμήμα Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25540 20100 • at.soufliou@astynomia.gr

Αστυνομικό τμήμα Τυχερού: Τυχερό • Τηλ. 25540 41201 • attycherou@astynomia.gr

Αστυνομικός Σταθμός Μικρού Δερείου: Μικρό Δέρειο • Τηλ. 25540 31203

Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25540 20246

Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Τυχερού: Τυχερό • Τηλ. 25540 421078-9

Κέντρο Υγείας Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25543 50011

Πυροσβεστικό Κλιμάκιο Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25540 22199

Δασαρχείο Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25540 22656 • das-sou@damt.gov.gr

Ένωση Επαγγελματιών Εμπόρων και Βιοτεχνών Σουφλίου και Περιφερείας: Σουφλί • visitsoufli@gmail.com

Δημοσυνεταιριστική Έβρος ΑΕ Ανώνυμος Αναπτυξιακή Α.Α.Ε. ΟΤΑ: Προβατώνας • Τηλ. 25540 20090
dimossin@dimossin.gr

Πρακτορείο ΚΤΕΛ Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25540 22291 • www.ktelevrou.gr

ΕΛΤΑ Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25540 22411

Χώρος στάθμευσης ΤΑΞΙ Σουφλίου: Σουφλί • Τηλ. 25540 22888

Πληροφορίες Τρένων (ΟΣΕ/ Σταθμός Αλεξανδρούπολης): Αλεξανδρούπολη • Τηλ. 25510 26212
www.trainose.gr

Διεθνής Αερολιμένας Αλεξανδρούπολης «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»: Αλεξανδρούπολη • Τηλ. 25510 893005
www.ypa.gr/our-airports/kratikos-aerolimenas-alejandroypolhs-dhmokritos-kaald

Μουσείο Μετάξης-Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Τραπέζης Πειραιώς: Σουφλί • Τηλ. 25540 237000
www.piop.gr/el/diktuo-mouseiwn/Mouseio-Metaxis/to-

Μουσείο Τέχνης Μεταξιού: Σουφλί • Τηλ. 2554022371 • www.silkmuseum.gr

Λαογραφικό Μουσείο «Τα Γνάφαλα»: Σουφλί • Τηλ. 25540 24162 • www.gnafala.blogspot.com

Μουσείο Άρτου και Σίτου: Λευκίμμη • Τηλ. 6988 17549 • www.museumbreadhistory.gr

Κέντρο Ενημέρωσης Απολιθωμάτων Έβρου: Λευκίμμη • Τηλ. 25540 33371 • apolithomenodasos.gr

Κέντρο Ενημέρωσης δάσους Δαδιάς-Λευκίμμης Σουφλίου: Δαδιά • Τηλ. 25540 32209/202 • dadia-np.gr

Ι.Μονή Γενεσίου Θεοτόκου Δαδιάς: Δαδιά • Τηλ. 25540 51361 • imdos@otenet.gr

Ι.Μονή Παναγίας Πορταΐτισσας Κορνοφωλιάς: Κορνοφωλιά • Τηλ. 25540 51111

Ιερά Μητρόπολις Διδυμοτείχου, Ορεστιάδος και Σουφλίου: Διδυμότειχο • Τηλ. 25530 22901 • imdos@otenet.gr

Αρχοντικό Μπρίκα - Δημοτικό Ιστορικό Μουσείο: Τηλ. 25543 50100

Ξενοδοχείο Θράσσα: Τυχερό • Τηλ. 25540 41629 & 6948 403366 • www.hotelthrassa.gr • hotelthrassa@gmail.com

Ξενοδοχείο La strada: Προβατώνας • Τηλ. 25540 42268 • www.hotellastrada.gr • hotellastrada@gmail.com

Ξενοδοχείο Το Απολιθωμένο Δάσος Holiday Villas: Λευκίμμη • Τηλ. 25540 33371 • www.apolithomenodasos.com
info@ap-dasos.gr

Παραδοσιακός ξενώνας Λεύκιππος: Λευκίμμη • Τηλ. 25540 33313 & 6988 617549

Οικοτουριστικό Ξενοδοχείο Forest Inn: Δαδιά • Τηλ. 25540 32263 • www.forestinn.eu • info@forestinn.eu

Ξενοδοχείο «Το Κουκούλι»: Ολόρου και Μόκαλη, Σουφλί, Τ.Κ. 684 00 • Τηλ. 25540 22400
www.koukoulihotel.gr • info@hotelkoukouli.gr

Ξενοδοχείο Ορφέας: Τσιμισκή 1, Σουφλί, Τ.Κ. 684 00 • Τηλ. 25540 22922/3
www.thracehotels.gr/portal/hotels/el/orfeassoufli